Пустинею безводною плентався молодий купець, одинокий, стомлений, бо через страшний самум загубив свій великий караван з усіма багацтвами.

Ішов навмання, ледве чвалаючи… Ішов і бачив тільки куряву дрібного піску, що боляче бив йому в лице, запорошував очі.

Смага пекла його нестерпуча, сухі губи порепались, із рота пішла солона кров… Ізнемігся і впав на розпечений високим сонцем пісок…

І вже жорстокий самум почав його, ще живого, ховати, насипаючи кучугуру піску, приспівуючи злораду пісню…

А він лежав непорушно і марив: каравани його ідуть повагом і ось поволі відділяються од землі, підіймаються туманом у гору, вище й вище… Туман збірається в хмару чорну і з неї падає дощ… І одна велика капля впала йому на запечені вуста… За нею друга, третя…

Купець одкрив очі, воскрес…

– – – – – – – – –

Пустинею горячею ішов убогий дервіш, що недавно роздав свої – не свої великі багацтва, узяв на себе покуту – спасати тут людей. Ішов упевнено ступаючи, як господарь страшної пустині, хоч самум і запорошував йому очі.

Надибав умираючого купця, глянув на запечену кров на вустах і дістав з торби воду… Каплю по каплі вливав йому в засохлі вуста…

Купець одкрив очі, воскрес…

– – – – – – – – –

Минуло кілька літ.

Купець жив щасливо, утішався дрібними дітками, для яких надбав уже нові багацтва. Усі його шанували, бо на диво був людиною правдивою, чесною, чулою до чужого горя.

Якось приходе до його палацу блідий, хворий, немощний дідусь-старець і нагадує про колишнє в пустині.

Капля живої води, що в пустині впаде на запечені вуста, ніколи не забудеться.

Багатий щиро радіє, веде свого спасителя в горниці, велить слугам його обмити й одягти в найкращу одіж, садовить, як гостя, старим звичаєм попліч себе, сам служе йому, доглядає, як друга, як батька…

– – – – – – – – –

Одного разу приходить служник од князя молодого, щоб узяти старого діда і скарати на смерть, бо то був колись страшний у цілому краю розбійник, що грабував каравани в пустині.

Купець, додержуючи святий звичай народній, не дав гостя княжому служникові.

Коли князь молодий про це довідався, розлютився і послав иншого служника, щоб приволік діда живим або мертвим.

Купець, додержуючи звичай народній, захістив свого гостя, а коли тут же служник хотів його вбити, – убив служника.

Тоді князь молодий закипів гнівом великим, звелів купця скарати на смерть за те, що не послухав його волі.

Скарав князь справедливого купця та й замислився: чи по правді зробив?

І щоб себе заспокоїти, звелів зібрати мудреців і віддати на їх суд діда-розбійника.

Коли розбійника осудять, – зробив по правді.

– – – – – – – – –

– Князю! – сказали мудрі судді. – Ти хотів скарати діда, що був розбійником ще за твого батька. За твоє ж князювання він був побожним дервішем, з власної волі взяв на себе покуту, робив скрізь людям тільки добро. І от, хоч це старече тіло те ж саме, що колись було, та душу в собі носить давно вже иншу, чисту. На неї ти, молодий князю, права не маєш. Коли можеш скарати тіло, не порушивши в йому душі, то карай… Тепер ще друге: ти – вища народня правда і совість твоя – кришталь. Ти ж заплямував совість і убив правду, покаравши правдивого купця за те, що захіщав свого гостя, додержуючи святий звичай нашого народа. Кожна твоя кара тепер буде не суд правдивий, а просте вбивство, тому нікого ти вже карати права не маєш.

Князь розлютився і велів усіх мудреців скарати на смерть.

– – – – – – – – –

Коли в князя не стало правди, а в князівстві мудрости, князь зробився рабом свавільної черні.

І князівство загинуло…